

Export van biologische bestrijders en plantaardige producten

Herziening afspraken om mondiaal verkeer van biologische bestrijders te reguleren

Bram de Hoop,
Najaarsvergadering KNPV &
10-jarige jubileum Artemis

Plantenziektenkundige Dienst,
Geertjesweg 15, 6706 EA Wageningen

Inleiding

Wereldwijd is Nederland een van de grootste producenten en exporteurs van zowel biologische bestrijders als landbouwproducten (Silvis & Van Bruchem, 2001). In totale exportwaarde van landbouwproducten hoort Nederland zelfs bij de top drie, na de VS en Frankrijk. Dit artikel gaat over het meeliften van biologische bestrijders op Nederlandse plantaardige producten bij export, aan de hand van een actueel voorbeeld. Vanwege de vooraanstaande rol die Nederland heeft op het gebied van biologische bestrijders en de export van plantaardige producten zal er een kwaliteitszorgsysteem of certificeringssysteem voor biologische bestrijders moeten worden opgezet in Nederland.

Het probleem

Biologische bestrijders worden in toenemende mate ingezet in Nederlandse kassen met alle voordelen voor telers, consumenten, het milieu en een bloeiende industrie van producenten van biologische bestrijders. Af en toe wordt een superieur organisme gevonden, zoals bijvoorbeeld *Macrolophus melanotoma* (= *M. caliginosus*). Begin jaren negentig was Nederland euforisch over de brede inzetbaar-

Bram de Hoop (foto: G. Vos, PD)

heid van deze roofwants tegen onder meer witte vlieg, mineervliegen en rupsen. Midden jaren negentig werd *Macrolophus* door zeer veel tomatentelers ingezet. Rond die tijd kwamen echter ook de negatieve berichten van mogelijke schadelijke neveneffecten. Bij gebrek aan prooi kan *Macrolophus* zich onder gunstige klimaatomstandigheden handhaven in kassen wat kan resulteren in zuigschade aan tomatenvruchten en bloemschade. Met name meer hoogwaardige teelten, zoals cherytomaten en bepaalde trostomaat variëteiten waren hiervan het slachtoffer.

In alle euforie rond de nieuwe roofwants was Nederland het belang van de internationale handel vergeten. In dezelfde tijd dat *M. melanotoma* op grote schaal werd ingezet in Nederland veranderde de teelt en export van tomaatproducten op een drastische wijze. De teelt in Nederland ging massaal over op trostomaat. Tevens nam het belang toe van verre exportmarkten (zie tabel 1).

Het risico

Exportbestemmingen zoals de Verenigde Staten, maar ook Japan, hanteren strenge controle op meeliftende organismen op met name plantaardige producten als onderdeel van fytosanitaire regelgeving. Als onderdeel van een vrijwaring-

systeem van de Plantenziektenkundige Dienst voor export naar Japan, is bedongen dat er een tolerantie geldt voor een beperkt aantal bepaalde meeliftende organismen (onder andere *Myzus persicae*). Er wordt echter wel afgekeurd op meeliftende *Macrolophus*. Dit terwijl een prominent prooidier (*id est Myzus persicae*) vrijelijk mag binnenkomen. Juist vanuit de optiek van promotie van biologische bestrijding is dit de wereld op z'n kop. Ook in Japan is men doordrongen van de voordelen van biologische bestrijders. Echter zonder een internationaal erkende kwaliteits-toetsing op de deugdelijkheid van biologische bestrijders wordt de bewuste *Macrolophus* als een schadelijk organisme gezien omdat dit organisme niet in Japan voorkomt. Hetzelfde verhaal kan gelden voor de Verenigde Staten. Op dit moment zijn tomaatvruchten niet fytosanitair certificeringsplichtig voor export naar de Verenigde Staten, maar concept wetgeving hier toe is reeds in 2002 bij de WTO (World Trade Organisation) genotificeerd door de Verenigde Staten. Hiermee kan een tijdbom komen te liggen onder de export van trostomaat, in geval *Macrolophus* bij herhaling onderschept wordt.

Internationale harmonisatie

De Europese vereniging van Plantenziektenkundige Diensten (EPPD: European and Mediterranean Plant Protection Organisation) heeft een lijst opgesteld van gangbare biologische bestrijders in Europees verband. Hier staat tevens *Macrolophus melanotoma* op. Echter, begin 2002 is hier aan toegevoegd dat deze roofwants beter niet kan worden toegepast in cherytomaat en andere vatbare tomaatproducten. Er was onvolledig dossier voorhanden om deze status te kunnen nuanceren vanuit Nederland. Een nationaal kwaliteitszorgsysteem

teem voor het toetsen van de deugdelijkheid van biologische bestrijders had dit wellicht kunnen voorkomen. De sector zelf kan initiatief nemen om een dergelijk systeem op te zetten op basis van hun expertise van biologische bestrijders en kennis van de markt. Wel moet rekening gehouden worden met internationale verplichtingen zoals deze gelden binnen het biodiversiteitsverdrag en het plantenbeschermingsverdrag. De deugdelijkheid van biologische bestrijders kan gebaseerd zijn op criteria zoals aangegeven door Loomans en Bakker, naast effectiviteit en efficiëntie van het organisme voor specifieke toepassingen. Toezicht vanuit de overheid (onder andere de Plantenziektenkundige Dienst) is een vereiste om internationale erkenning te verkrijgen. Een dergelijk systeem zou ook voornoemde risico's voor vrijwaring van export van Nederlandse plantaardige producten kunnen ondervangen. Vanwege het aanscherpen van internationale afspraken zal Nederland hier meer aandacht aan moeten geven.

Op mondiaal vlak wordt binnenkort de internationale standaard¹ voor het importeren en uitzetten van biologische bestrijders herzien. Onder meer wil men de standaard een meer dwingend karakter geven.

Voor de teelt en handel van plantaardig materiaal heeft Nederland een lange traditie opgebouwd van kwaliteitszorgsystemen en toezicht hierop door de overheid. Zowel keuringsdiensten als de Plantenziektenkundige Dienst hebben hierin een verantwoordelijkheid. Niet alleen wordt daarmee de teelt, handel en natuur in Nederland beschermd, tegelijkertijd wordt met deze systemen een waarborg gegeven voor export. Op termijn zal Nederland niet zonder een dergelijk systeem kunnen voor de regulering van biologische bestrijders. Onderzoek heeft aangetoond dat consultatie van het bedrijfsleven bij het identificeren en beheersen van risi-

Tabel 1. Tomaatvruchten Export vanuit Nederland naar bestemmingen buiten EU

	1993 export in 1000 kg	2001 export in 1000 kg
Tomaat (losse vruchten) Europa (niet EU)	51.053	21.519
Tomaat (losse vruchten) long distance markets (e.g. VS, Azie)	8.696	1.146
Tomaat (losse vruchten) totaal	59.749	22.665
Trostomaat Europa (niet EU)	160	6.890
Trostomaat Long distance markets (e.g. VS, Azie)	130	20.215
Trostomaat totaal	290	27.105

Data: KCB – Den Haag, (2003)

co's van plantenziekten de beste resultaten met zich meebrengt met minimale kosten (Fleischer, 1998). Initiatief van het bedrijfsleven hierin kan een katalyserende werking hebben.

Conclusie

Moeten alle ongewenste biologische bestrijders als quarantaineplantenziekten worden gezien en te vuur en te zwaard worden bestreden? De schade veroorzaakt door biologische bestrijders is veelal beperkt of kan beperkt worden door goede afspraken. Door goede afspraken tussen landen kunnen onnodige handelsbarrières worden voorkomen. Daarbij is het vanzelfsprekend dat overleg met belangengroepen kan plaatsvinden, zoals producenten van biologische bestrijders en de agrarische plantaardige sector. De toekomst van biologische bestrijding in Nederland staat of valt met het opzetten van een certificeringssysteem of kwaliteitszorgsysteem, waarbij rekening gehouden wordt met internationale afspraken.

Bronnen

- H.J. Silvis en C. van Bruchem (red.) (2001) *landbouw economisch bericht 2001.*, LEI, Den Haag, p. 57, tabel 4.6.
 Fleischer, G. (1998) *Ökonomische Bewertungskriterien in der Pflanzenschutzpolitik - Das Beispiel des Zulassungsverfahrens.*, Landwirtschaft und Umwelt Band 15. Kiel, Vauk.

Toenemende mogelijkheden voor biologische bestrijding in de sierteelt onder glas

Jan Hoogstrate,
 Najaarsvergadering KNPV &
 10-jarig jubileum Artemis

Agrifirm, Postbus 1033, 7940 KA
 Meppel

De biologische bestrijding in de glasgroenteteelt is al enige jaren redelijk succesvol en steeds meer siertelers passen het ook toe. De resultaten variëren nogal en dit wordt beïnvloed door een aantal factoren.

Factoren die de biologische bestrijding in de sierteelt negatief beïnvloeden zijn:

Nultolerantie

In de sierteelt wordt veelal het hele gewas, bloem en blad, als eindproduct verkocht. Aan het eindproduct worden zeer hoge eisen gesteld (zogenaamde nultolerantie). Een bloemstreepje van trips of een enkele (zelfs dode) luis kan de oorzaak zijn van een keuropmerking bij de veiling met grote financiële gevolgen. Een uitzondering vormt het gewas gerbera, waarvan alleen de